

z Vide que notavi in ca. Alma mater de senten. ex comm. lib. 6. Font.

a De utilitate disputationis, omnino vide Sylvam Nuptialem Joann. de Nevizan. in princ. Font.

reprehensibile iudicari, si Canonum conditor Canones a se, vel suis Prædecessoribus editos, vel aliqua in eisdem contenta Canonibus, revocare, modificare vel suspendere studeat...

III. [c. an. 1322. Avenion.]

Dominium rerum, quæ pertinebant ad Fratres Minores, retentum ab Ecclesia Romana, simplici usu facti Fratrum ipsi reservato, in Constitutione, Exiit qui seminat, eod. tit. lib. 6. Summus Pontifex refutat: multiplici ratione probans eos non posse habere in re aliqua simplicem usum facti.

AD conditorem Canonum non est dubium pertinere, cum statuta a se, vel Prædecessoribus suis edita obesse percipit potius quam prodesse, ne ulterius obesse valeant, providere. Dudum siquidem felicis recordationis Nicolaus IV. Prædecessor noster attentè prospiciens in almi Confessoris Beati videlicet Francisci Regula contineri, quod nihil sibi appropriet, neque domum, neque locum, neque rem aliquam sui Ordinis professoribus, ac considerans diligenter, quod per pia recordationis Gregorii Papæ IX., & nonnullos alios Prædecessores ejusdem fuerat declaratum, hoc debere servari, tam in speciali, quam in communi: necnon & consideranter attendens, nonnullos Fratres ipsi detrahere, impingentes eisdem, quod Regulam & declarationes hujusmodi non observant; pique considerans ora contra præmissos Fratres oblatrantium claudere, ac Professorum ipsorum conscientias providere: inter alia ordinavit, & sanxit omnium utilitatem & librorum, rerumque mobilium, & presentium, & etiam futurorum, Ecclesiarum quoque & Oratoriorum ac Cæmeteriorum tam presentium quam etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum, & elemosynis divinis oblatarum seu concessarum dictis Fra-

tribus (in quibus tamen offerentes seu concedentes ipsa nihil in ipsis sibi ducerent reservandum) proprietatem & dominium plenè ac liberè ad se, & Romanam Ecclesiam pertinere; ipsa in se recipiens, ac antedictam Ecclesiam, simplici usu facti duntaxat in rebus & bonis hujusmodi reservato Fratribus antedictis. Et quia nonnunquam libros, & alia mobilia supradicta vendi expedit, seu etiam commutari: Fratribus ipsis in eadem ordinatione concessit, ut res ipsas cum rebus aliis, quarum usum habere licet ipsis Fratribus (dummodo Generalis, & Provincialium Ministrorum conjunctim vel divisim auctoritas intercederet) possent liberè commutare. Sed & quia Fratribus ipsis pecuniam per se, vel per alium recipere ipsorum Regula districtius interdicit, voluit, & concessit, quod si vendi contingeret res mobiles antedictas pretio æstimato, quod hujusmodi pretium per Procuratorem eundem in rem licitam, cujus usus esset permissus ejusdem Ordinis Fratribus modicis, vel parum valentibus Fratres ipsi pietatis seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta causa, & rationabili (obtenatam super hoc Superiorum suorum licentiâ) intra vel extra dictum Ordinem ordinare. Quanquam autem pia consideratione motus Prædecessor noster ordinavit, supradicta illa dicto Ordini existimans profutura: ipsa tamen attento modo utendi Fratrum ipsorum ac dictæ Ecclesiæ subsecuta patientia circa ipsum non profuisse; sed potius tam ipsis Fratribus, quam multis aliis obfusis subsequens magistra rerum experientia noscitur declarasse. Ipsi quidem Fratribus, quantum ad statum perfectionis nequaquam profuit reservatio nominis supradictæ: cum enim perfectio vitæ Christianæ principaliter & essentialiter in charitate consistat, quæ ab Apostolo perfectionis vinculum dicitur, & quæ unit vel jungit aequaliter in via hominem suo fini; ad quam per contemptum bonorum temporalium, & ipsorum expropriationem via disponitur per hoc præcipue, quod sollicitudo, quam temporalia in acquirendo, conservando, & dispensando exigunt, quæ plerumque ab actu charitatis retrahit, amputetur: restat, quod si sollicitudo eadem post expropriationem hujusmodi, quæ ante ipsam inerat, perseveret, ad perfectionem hujusmodi, talis expropriatio valeat nihil conferre: constat autem, quod post ordinationem prædictam non fuerunt in acquirendis ac conservandis bonis prædictis in iudicio, & extra minus solliciti, quam ante illam fuerant Fratres ipsi, quorumque sint Religiosi mendicantes alii habentes aliqua in communi. Adhuc nec utique profuit dictis Fratribus ordinatio supradicta, quantum ad hoc, quod propter carentiam talis proprii se pauperiores dicere valeant, quam si res ipsas cum illo (quo carere se dicunt) dominio obtinerent. Licet etiam Prædecessor noster prædictis dominium earum rerum, quæ ipsis Fratribus offerri seu conferri, aut alias obvenire contingeret; quarum usum facti duntaxat habere, licet Ordini, vel Fratribus antedictis (usu facti simplici prædictis Fratribus reservato) in se, Romanamque Ecclesiam recipiendum duxerit, ac liberè pertinere decreverit, ut superius est expressum: attento tamen ipsorum Fratrum utendi modo, & ejus effectu, ac patientiâ circa modum ipsius Romanæ Ecclesiæ subsecuta, non ipse usus Fratrum dici debet, sed potius Rom. Eccles. dominium esse simplex. Quis enim simplicem usum dicere poterit, cui rem usariam licet permutare, vendere, ac donare? proculdubio hæc naturæ repugnare noscuntur, nec ad usum pertinere; quæ tamen de rebus mobilibus antedictis faciunt Fratres ipsi. Quod autem dominium Romanæ Ecclesiæ reservatum simplex censeatur, ex hoc patet, quod ex illo nullum eisdem Ecclesiæ temporale obvenire hætenus commodum, nec speratur, quod obvenire debeat in futurum, cum nec intentio reservantis, nec Fratrum ipsorum fuerit, quod ad quantumcumque alium, quam ad Fratres dictarum rerum perveniret compendium, quod proculdubio modus utendi Fratrum ipsorum, & Romanæ Ecclesiæ subsecuta patientia evidenter declaravit. Et quod talis intentio fuerit ordinantis; & ex hoc patet, quod illarum rerum sibi, & Ecclesiæ Romanæ dominium duntaxat retinuit, quarum usum facti liceret habere Ordini, vel Fratribus antedictis: talis autem dominii carentia re in presenti ac spe in futurum omnimodo denudati, quoad paupertatem temporalem, quam altiore (præ mendicantibus aliis in communi habentibus) sibi vendicant dicti Fratres, pauperiorem non effici non habentem. Quod autem quoad res, quæ usu consumuntur, non sint censendi usarii Fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis, dicere siquidem, quod in talibus rebus usus juris, vel facti separatus à proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat juri, & obvia rationi, nec Prædecessoris nostri prædicta fuisse videtur intentionem, Romanæ Ecclesiæ talium bonorum dominium reservare. Quis enim sane mentis credere poterit, quod intentio fuerit tanti patris unius ovi, seu casei, aut fructi panis, & aliorum usu consumptibilium, quæ sæpè Fratribus ipsis ad consumendum è vestigio retinere? profecto probabile non videtur, præsertim cum illorum bonorum duntaxat dominium præfate Ecclesiæ reservaverit, quorum simplex usus facti pertinere potest ad Fratres dicti Ordinis, quod nequaquam potest in rebus usu consumptibilibus reperiri, in quibus nec jus utendi, nec usus facti separata à rei proprietate seu dominio

b Vide gloss. postam in Clem. Excoi. §. Proinde. vers. Solutio. videtur dicens.

possunt constitui, vel haberi. Et quod de talibus rebus non intellexerit, evidenter ostendit, dum respondet legi dicenti, non posse usufructum à dominio perpetuo separari, ne dominium dominis, semper abscedente usu, inutile redderetur, quæ quidem lex de rebus illis intelligitur, quarum penes unum usus rei, & penes alium dominium possit, licet inutile, remanere; quod nequaquam in rebus usu consumptibilibus potest esse, cum in illis per usum, vel abusum usarii substantia talis rei esse desinat, & per consequens proprietates etiam inutilis non subsistat. Cum enim usufructus, prout est in re constitutus, qui servitus dicitur personalis, & pro quo reales competunt actiones; nihil fit aliud quam jus utendi; nec usus, qui etiam personalis est servitus, sit aliud, quam jus tantum utendi rebus alienis, salvâ rei substantiâ, id est jus percipiendi fructus, & utilitatem aliam, in totum, vel pro parte suo nomine, qui possunt ex re, in qua usufructus seu usus constituitur provenire; propter quod proprietates reputantur inutilis, à quâ perpetuè abscedit usufructus seu usus constitutus rebus, ex quibus ipsis stantibus usufructuario seu usuario nulla possit utilitas provenire: patet quod ad hoc, quod talis usufructus, vel usus in re alia constituitur, requiritur, quod ex re illa possint fructus, vel utilitas (salvâ ipsius rei substantiâ) ad fructuarium vel usuarium provenire. Quod si nulla ad ipsos possit ex re ipsa utilitas (salvâ rei substantiâ) provenire, quales res constat esse usu consumptibiles, nequaquam possit in rebus ipsis cuiquam usufructus, vel usus constitui, vel à quoquam haberi. Adhuc nec jus utendi, quod nec est jus in re, nec servitus personalis, sed mere jus personale, pro quo reales actiones non competunt in rebus talibus, vel rebus usus utendi potest constitui, vel haberi, cum & jus tale exigat, quod ex re ipsa, quæ ad utendum conceditur tali modo ad usuarium provenire potest utilitas aliqua, ac cum usu permanere usarii, substantiâ salvâ rei, quod nequaquam potest (sicut ad sensum potest percipi) in rebus usu consumptibilibus reperiri. Rursus nec simplex usus, qui nec est servitus, nec pro illo competit jus utendi, in talibus rebus potest constitui vel haberi: cum enim uti re aliqua, nihil fit aliud proprie, quam fructus rei, five utilitatem aliam in solidum vel pro parte recipere, qui ex ea possunt (salvâ rei substantiâ) provenire; restat quod re illa uti quis nequeat, ex qua (ejus salvâ substantiâ) nulla sibi provenire potest utilitas, quales res usu consumptibiles esse constat. Et quibus patet, quod nec usus, qui est servitus personalis; nec jus utendi quod non est servitus, sed mere jus personale; nec actus ipse utendi sine jure aliquo possunt in rebus usu consumptibilibus constitui vel haberi, cum quodlibet præmissorum exigat, quod ex re ipsa (salvâ rei substantiâ) possit haberi jus utendi, seu utenti ex re ipsa utilitas aliqua provenire, quod utique in rebus nequit usu consumptibilibus reperiri. Nec obvia supradictis, quod idem prædecessor noster in ordinatione prædicta etiam illorum, quæ ad vitam sustentationem pertinent, sibi & Romanæ Ecclesiæ dominium reservavit: hoc enim de rebus illis duntaxat debet intelligi, quæ usu non sunt consumptibiles, sine quibus humana vita non est sustentabilis, quæ utique non sunt pauca. Licet autem in rebus usu consumptibilibus, nec jus utendi, nec ipsum uti possit constitui vel haberi; ipsi tamen poterit jus abuti. Abuti autem (dum tractatur de rebus usu consumptibilibus) pro rei consumptione sumitur, quod ei opponitur, quod est uti. Ut quidem præsupponit, quod cum usu, salvâ rei substantiâ, maneat; sed abuti exigat, quod cum actu hujusmodi rei substantiâ consumatur; cum abuti nihil aliud quam contra naturam usus uti, in hac materia proprie possit dici. Licet autem quis re utilis absque jure utendi aliquo uti possit, ipsum tamen uti etiam in re tali absque jure utendi separato à dominio vel conjuncto, nec ab aliquo potest constitui, nec à quoquam haberi. Et quod talis usus constitui nequeat, ex hoc patet, quod dare vel constituere quod suum non est, nec ad se pertinet, nemo potest, licet interdum illud dare possit aliter, quam sit suum. Actus autem ipse utendi ad utentem pertinet, in quantum quis suorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem dominus dicitur, cum per hoc illos non exercere valeat, vel etiam exercere: non autem actus ipse utendi ad eum pertinet, qui concedit alii, quod in re sua actum illum valeat exercere: quod utique nihil est aliud, quam quod actum suum ad rem concedentis ad actum suum utens valeat applicare. Sicut qui equum suum alicui commodat, non actum equitandi concedit commodatario; sed quod actum illum in equo suo valeat exercere, quod non est utique actum utendi simplicem concedere sine jure, cum hæc concedere nihil sit aliud quam concedere jus utendi: quod quidem jus utendi separatum à proprietate, seu dominio in rebus que usu consumuntur, nequit constitui, ut patet manifestè ex prædictis. Præterea quod simplex usus, id est sine jure utendi à proprietate seu dominio separatus, etiam in re utilis haberi nequeat, sic probatur. Si enim possit haberi usus talis, aut ante actum ipsum, aut in ipso actu, aut post completum actum hujusmodi haberetur. Quod autem hoc nequeat fieri, ex hoc patet: quod non est, nequaquam haberi potest: patet autem, quod actus ipse antequam exercetur, aut etiam dum exercetur, aut postquam perfectus est, in rerum natura non est; ex quo sequitur, quod haberi minimè potest: licet enim & ante actum ipsum quis facultatem illam habeat exercendi, per hoc tamen actus ipse in rerum natura, nisi in potentia, non existit: cum autem actus est in

fieri, nec adhuc quod ipse actus in rerum natura sit, potest dici, licet pro eo quod sit in fieri, dici possit: quod enim de actu, qui est in fieri, præterit, vel futurum est, jam non est in rerum natura, sed memoria vel apprehensione tantum est, quare nisi prout in memoria vel apprehensione tantum est, haberi nequaquam potest. Quod autem in presenti sit, momentaneum vel instantaneum est, quod utique magis intellectu quam sensu percipi potest: unde nec potest haberi pro tunc, nisi pro momento illo seu instanti, in quo cum sit, potest dici actum, post actum completum: licet si ex facto ipso producta res aliqua fuerit, res ipsa aliqua facta haberi valeat: factum tamen ipsum, quod jam transit, nisi in memoria (prout supra dictum est) non habetur. Præterea si simplex usus absque jure utendi haberi possit ab aliquo, constat, quod non justus esset actus utendi hujusmodi reputandus; cum ille usus fuerit, cui jus non competeat utendi; talis autem usus non justus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adjicit, sed sibi repugnare potius ac detrahere noscitur manifestè. Quod autem usum non justum conditor Canonis Fratris ipsi intellexerit reservare, nequaquam debet aliquis sapiens æstimare; imò quod de jure intellexerit, ex eo potest evidentiùs apparere, quod in eadem ordinatione curavit adijcere, quod illarum rerum duntaxat in se & Ecclesiâ Romanam recipiebatur dominium, quarum usum facti liceret habere Fratribus, seu Ordini antedictis; subjungens nihilominus, quod non rerum omnium usum habere debeant Fratres Christi; quantum autem ad usum facti simplicem absque omni jure utendi attinet, nulla rerum quoad Fratres differentia est censenda: sic enim ut de facto possunt prohibitis, ut permissis; quare præmissa rerum distinctio ad illum usum facti potius est referenda, pro quo ipsis competit Fratribus jus utendi: quarumdam enim rerum usus Fratribus ipsis prohibitus noscitur, & quarumdam permissus: ex quo sequitur, quod usus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi debeat, qui justus sit, id est pro quo competat jus utendi; & hoc Conditor ipse Canonis exprimit evidenter, cum in eadem ordinatione adijcerit, quod moderatus usus in expressis prius rebus ipsis Fratribus est concessus. Præterea si in rebus consumptibilibus possit usus constitui vel haberi nequaquam simplex, nec à rei substantiâ, proprietate, seu dominio separatus usus hujusmodi potest dici, cum per talem usum, id est utendi actum, & in ipso actu, & cum ipso actu res consumatur hujusmodi, ac in ipsis rei exercetur substantia, nec sine ipsius consumptione esse valeat usus talis: ex quo patet, quod usus talis nec simplex, nec separatus à dominio potest dici. Rursus & nedom Fratribus ipsis ordinatio prædicta non profuit, sed etiam occasionaliter honori sacrosanctæ Rom. Eccle. non leviter detrahit & detraxit. Nunquid non præfate Ecclesiæ derogatur honori, si ipsam oporteat nunc in foro Ecclesiastico, nunc in seculari, interdum quoque coram pedaneis Judicibus, & plerumque pro rebus parvis & vilibus continuè litigare? Hoc autem notum est fieri, cum occasione retentionis dicti domini omnes causæ occurrentes agendo vel defendendo vel bonis hujusmodi nomine Rom. Eccle. virtute custodiam privilegii à se, re Martino Papa IV. prædec. notè concessi, super hoc agitur, & (quod gravius est censendum) Procuratores causarum hujusmodi multos vexare dicuntur indebitè; licet potestas attributa procuratoribus talibus per privilegium antedictum, quoad administrationem bonorum præmissorum dudum servata non fuerit, nec fervetur, quæ omnia in notam & injuriam sanctæ Rom. Eccle. non est dubium redundare. Adhuc ordinatio antedicta Ecclesiarum Prælati & Rectoribus gravis existeret nimium & molesta monstratur. Nunquid non grave præmissis potest existeret, quod ipsos oporteat se opponere sanctæ Rom. Eccle. quæ ipsorum caput noscitur & magistra, ac cum ea agendo vel defendendo litigare assidue, vel cedere juri suo? hoc tamen oportet illos facere, cum in multis dicti Fratres prædictis existeret dicantur injurii, sicut multorum Prælatorum & Rectorum diversarum Provinciarum adhuc in curia existentium habet insinuat; qui quidem Fratres facta sua per Procuratores nituntur defendere antedictos. Nos itaque, qui veritatem tenemur colere, velut ille, qui illius, qui Veritas noscitur, licet immeriti vicem teneamus in terris, illa volentes in sancta Dei Ecclesia, quæ non verbo obtinent tantum; sed quæ re potius observari: præmissis in scrutinio rectæ considerationis adductis, ac deliberatione cum Fratribus nostris, & multis aliis præhabita diligenti, dignum arbitantes & congruum professorum dicti Ordinis non verbis tantum, non simulatis actibus, sed operibus claris veritate suffultis perfectioris status, ac altioris paupertatis sibi prærogativam præ aliis mendicantibus vindicare, ac nihilominus honori sacrosanctæ Rom. Eccle. cujus obnubilari possit gloria, si tam perverse simulationi, quæ profecto & ipsis simulantibus officit, & aliis scandalum materiam subministrat, dissimulando illi occurrere consentiret: ac insuper volentes indemnitati Prælatorum & Rectorum salubriter super hoc providere, nolentes in posterum, sub prætextu seu pallio talis domini temporalis, verbalis, nudi ac enigmatici tanta bona, quanta dicti Fratres faciunt, inchi, ac fomentum tantis malis, quanta procedunt ex simulatione hujusmodi ministrare; de Fratrum nostrorum consilio, hoc edicto in perpetuum valituro sancimus, quod in bonis quæ in posterum conferentur, vel offerentur, aut alias quo-

c Vide Bar. li. 2. minoric. & dist. dicentem, Constitutionem Martini non proferri cor. rectam. Adde Baldum relatum per Pet. de Ancha. in Clemen. Excoi.